

~ 2007 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ ~

DORIS LESSING

ARGOS'TAKİ KANOPUS ARŞİVLERİ 4

GEZEĞEN 8

Türkçeleştiren:
Niran Elçi

Delij

Doris Lessing

2007 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Doris Lessing, 1919 yılında İran'da doğdu. Çocukluğunu Rodezya'da (bugünkü Zimbabve) geçirdi. 15 yaşında okulu bıraktı ve hemşirelik, telefon operatörlüğü gibi işlerde çalıştı. Rodezya'da ırkçılık karşıtı örgütlenmelerde rol oynadı. 1949 yılında Londra'ya yerleştikten sonra kendini tamamen yazarığa verdi. Eserlerinde, kendi yaşam tecrübelerinden yola çıkan Lessing, cinsiyetçilik, eşitsizlik gibi toplumsal sorunlarla mücadele eden bireyleri, küçük ya da büyük ölçekte politik çatışmaları, 20. yüzyıl savaşlarının gölgesinde kimliğini arayan insanları ve toplulukları konu etmektedir. Nobel Ödülü'nün yanında, Somerset Maugham Ödülü, James Tait Ödülü, David Cohen Anı Ödülü, Uluslararası Catalunya Ödülü, S.T. Dupont Altın PEN Ödülü gibi pek çok uluslararası ödüle layık görülen Lessing'in kitapları, feminist edebiyattan bilimkurgu edebiyatına, çok geniş bir yelpazeye sahiptir.

Niran Elçi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği bölümünü bitirdi. 2001 yılından beri çeviri yapan Niran Elçi, yüzden fazla eseri Türkçeleştirdi. Bram Stoker, George Orwell, George Saunders ve Terry Pratchett, eserlerini Türkçeye kazandırdığı yazarlar arasındadır. Ayrıca *Karaböcü* serisi, *Adamı Zorla Cadı Yaparlar*, *Kurabi'ye Uçan Omlet* gibi çocuk kitaplarının da yazarıdır.

GEZEĞEN 8 TEMSİLCİSİNİN OLUŞTURULMASI

© 2016, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 1982, Doris Lessing

İlk baskı 1982 yılında, İngiltere'de *The Making of the Representative for Planet 8* adı ile Jonathan Cape Ltd. tarafından yapılmıştır.

Türkçe yayın hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Doris Lessing
TÜRKÇELEŞTİREN: Niran Elçi
EDİTÖR: Ümit Mutlu
DÜZELTİ: Yasemin Ertuğrul
KAPAK TASARIMI: Burak Tuna
GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Kasım 2018 (2000 adet)

ISBN: 978-605-2349-42-7
Yayınevi sertifika no: 11945
Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.nin tescilli markasıdır.

~ 2007 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ ~

DORIS LESSING

ARGOS'TAKİ KANOPUS ARŞİVLERİ 4

GEZEĞEN 8

TEMSİLCİSİNİN OLUŞTURULMASI

Deli

Türkçeleştiren:
Niran Elçi

Kanopus Ajanlarının, Buz Devri'nde bize nasıl göründüğünü soruyorsunuz.

Genelde Johor geliyordu. Ama gelen kim olursa olsun, önceden haber vermeden, kayıtsızca beliriveriyordu ve kısa ya da uzun süre kalıyordu. Gelenler, her zaman dört gözle beklediğimiz bu hoş ziyaretler süresince bize öğütler veriyor, gezegenimizin kaynaklarını daha verimli bir şekilde nasıl kullanabileceğimizi gösteriyor ve bazı araçlar, yöntemler ve teknikler öneriyordu; sonra da Kanopus'u bir daha ne zaman beklememiz gerektiğini söylemeden gidiyordu.

Kanopus Ajanları birbirlerine benziyordu. Eğitim ve öğretim için diğer Kolonileştirilmiş Gezegenlere götürülen ben ve birkaç başka kişi, Kanopus Koloni Hizmetleri memurlarının, sahip oldukları o yetkinlik tavrı sayesinde kolayca tanınabileceğini biliyorduk. Ama bu bir hiyerarşi pozisyonu değildi, içsel niteliklerinin ifadesiydi. Neye dikkat etmek gerektiğini öğrendikten sonra, bu diğer gezegenlerde Kanopusluları yerlilerden ayırmak kolay oluyordu. Ki bu da, onların bize, kendi gezegenimize, Gezegen 8'e neler getirdiklerinin daha fazla farkına varmamızı sağladı.

Gezegen 8'de, planlanmış, inşa edilmiş ya da yapılmış her şey, yani doğal olmayan her şey onların belirttiği niteliklere

uygun şekilde yaratılmıştı. Türemüz onlar sayesinde, Kanopus sayesinde bu gezegendeydi. Bizi buraya onlar getirmişti. Türemüzü, pek çok farklı gezegenin yerlilerini kullanarak onlar üretmişti.

Bu yüzden, itaatten bahsetmek doğru olmaz: Kişinin kendi kökeni, kendi varoluşu söz konusu olduğunda, itaatten bahsedilebilir mi?

Ya da isyandan?

Bir seferinde neredeyse isyan çıkıyordu.

Johor, küçük küremizi, yüksek ve kalın bir duvarla baştan başa çevirmemiz gerektiğini söylemişti. Ve bunun için, o sıralarda bilmediğimiz inşaat malzemelerinin nasıl yapılacağını anlatan tarifler getirmişti. Gezegendeki taşları ezip bazı kimyasallarla karıştırmamız gerekiyordu. Ayrıca bu duvarın inşası, üstelik de çok uzun bir süre boyunca, tüm gücümüzü, emeğimizi ve kaynaklarımızı kullanacaktı.

Buna dikkat çektik ama Kanopus'un bunu zaten bilmesi imkânsızdı! Bu bizim itirazımızdı, kendi aramızda buna bu adı vermiştik. Ve "isyânımızın" sınırı bu kadarcıktı. Fakat, Johor gülümseyerek sessiz kalınca, o duvarın inşa edileceğini anladık.

Ne içindi peki?

"Göreceksiniz," dedi.

Duvar tamamlandığında, işe başladığımızda bebek olanlar yaşanmıştı. Ben de onlardan biriydim. Ve onların çocuklarının çocukları, sahip olduğumuz en yüksek binanın elli katı yüksekliğinde –ve bir o kadar da kalın– olan bu duvarın son parlak siyah taşının yerine yerleştirilmesi törenine tanıklık etti.

Muhteşem bir duvardı bu.

Gezeenin en geniş olduğu yere, tam ortasına inşa edilmişti aslında ve kafamızda daha fazla soru uyandıran ve daha fazla kuşku duymamıza sebep olan gerçek de buydu. Geze-nimizi kuşatan bu siyah şey, bizi kendine çekiyor, zihinlerimizi ve imgelemimizi cezbediyor, bizi soğuruyordu. Duvarın çevre-sinde ve tepesinde gruplar hâlinde oyalanıyorduk; duvar bo-yunca yerleştirilmiş gözetleme platformlarında toplanıyorduk; duvara tepeden bakan yükseltilere tırmanıp onu izliyorduk (ki bu yükseltiler çok uzaklardaydı, çünkü duvarın yeterince geniş bir kısmı, yakındaki hiçbir yerden tam olarak görülemiyordu). Sabah erkenden, güneşimiz duvarın üzerinde pırl pırl yükse-lirken gidiyorduk oraya. Öğlen, parlak siyah taşlar gökyüzüne ışık ve renk yansıtırmış gibi gidiyorduk. Ve geceleri, gökyüzündeki ışıltılı yıldız kümeleri (bizim gezegenimizin uydusu yoktu zira) kapkara sulardan yansırımış gibi duvarda ışıldarken gidiyorduk.

Bu duvar bizim başarımız, ilerleyişimiz, sonucumuz ve ta-nımımız oldu. Başka şekillerde ilerlemiyorduk artık, servetimiz artmıyordu. Geçmişte olduğu gibi kaynaklarımızı geliştirmeyi beklemiyorduk. Yaşam tarzımızı her daim daha incelikli, daha hassas, daha yaratıcı bir hâle getirme çabamız kalmamıştı.

Bir duvar. Kocaman, siyah, parlak bir duvar. *Faydasız* bir duvar...

Johor ve gelen diğer ajanlar hep şöyle dedi: “Bekleyin, gö-receksiniz, öğreneceksiniz. Bize güvenmelisiniz.”

Ziyaretleri sıklaştı. Talimatları her zaman duvarla ilgili de-ğildi. Neyi, neden yapmak zorunda olduğumuzu her zaman anlamıyorduk.

Ve anlamayı bıraktığımızı biliyorduk. Oysa Kanopus'un bizim için, bizden ne istediğini *eskiden* anlıyorduk... ya da anladığımızı sanıyorduk. Onların gözetimi altında, uygarlığa doğru uzun ve ağır bir yükseliş hâlindeydik.

Bu değişim döneminde, kendimiz ve çocuklarımız için beslediğimiz beklentilere ket vuruluyor olsa da dünyamızın iklimi hâlâ ılımlı, hoş ve çok güzeldi. Her zaman olduğu gibi, ihtiyaç duyduğumuzdan daha fazla ekin ve hayvan yetiştiriyorduk ve bunları, yakındaki gezegenlerin üretim fazlası ürünleri ile değiş tokuş ediyorduk. Nüfusumuz tam olarak Kanopus'un istediği düzeyde kaldı. Servetimiz artmıyordu ama yoksul da değildik. Hiçbir zorluk yaşamıyor, hiçbir tehditle karşı karşıya kalmıyorduk.

İklimi ve fiziki yapısı açısından iltimaslı bir gezegendik. Diğer gezegenlerin haşin iklimleri vardı; kamçılaman ve kurutan sıcaklar, bazı bölgelerini yaşanmaz hâle getiren soğuklar görüyorlardı. Gezegen 8'in, güneşe göre pozisyonu nedeniyle, en ortadaki dar bir şeridi sıcak ve bazen rahatsız ediciydi ama her iki yanında ılımlı bölgeleri de vardı. Kutuplar buz altında olsa da kapladıkları alan çok küçüktü. Gezegen, eksenini üzerinde eğilmiş değildi ya da o kadar az eğikti ki bu hiçbir fark yaratmıyordu. O yüzden, diğer gezegenlerde var olduğunu bildiğimiz mevsimler bizim gezegenimizde yoktu.

Bizim yaşadığımız bölgelerde ise ne kar ne de buz vardı.

Çocuklarımıza anlatıyorduk: "Şu ve şu yönlerde gidebildiğiniz kadar giderseniz, güneşin, bize göre daha uzak olduğu yerlere varırsınız. Oradaki sular yoğundur, bizdeki gibi hafif ve hareketli değildir. Sular, soğuk yüzünden yavaşlamıştır; hareket

ederken bile yüzeyi kırıştır. Hatta bazen katı parçalar veya tabakalar oluşturur ve onlara da buz denir.”

Nadiren de olsa gökyüzünden buz parçaları düşerdi ve bu büyük olay olurdu. Çocuklarımızı çağırırdık. “Bakın, buz bu işte!” derdik. “Dünyamızın kutuplarındaki soğuk ve ağır su, bazen bu maddeyi oluşturur. Oralarda yarım gün boyunca yürürsünüz ve bu beyaz, katı, parıldayan maddeye dönüşmemiş tek bir damla bile su göremezsiniz.”

Büyüdüklerinde de onlara şöyle derdik: “Bizim gezegenimizin yüzeyi ne kadar bitki ve bereketle kaplıysa, bazı diğer gezegenlerin yüzeyleri de o kadar buzla kaplı.”

Onlara şöyle anlatırdık: “Bizim gezegenimizde, güneşten uzak bölgelerde, bazen gökyüzünden küçük, beyaz taneler düşer. Bu taneler o kadar hafif, o kadar narindir ki üfleseniz uçurlar. Buna kar denir. Biz göremesek de havanın içinde su vardır ve o yörelerde su, soğuktan donduğunda bu şekle bürünür.”

Elbette çocuklar hayretler içinde kalır, meraklanır, kar görmeyi dilerdi; aşırı soğuk ve kırışık suları, bazen kabuk bağlayan ve hatta tabakalar ve plakalar oluşturan buzı görmek isterlerdi...

Ve sonra, kar yağdı.

Aydınlık, mavi, güneşli gökyüzü koyu bir grilikle kaplandı ve bembeyaz bir kar yağışı bizi kuşattı. Olduğumuz yerde dikilerek etrafımıza bakındık, ellerimizi uzattık; çocuklarımıza anlattığımız hafif, beyaz taneler bir anlığına avuçlarımızda durdu ve sonra su damllarına dönüştü.

Uzun bir yağış değildi ama yoğundu. Bir an, dünyamız yine her zaman olduğu gibiydi (yeşil ve kahverengi, hareketli

suyun ışıltısı ve süzülerek geçen hafif bulutların hareketiyle rengârenk); bir sonrakinde ise bembeyaz bir dünyaya dönüşmüştü. Dört bir yanımızda yalnızca beyazlık, beyazlığın içinden yükselen siyah duvar ve duvarın tepesinde birikmiş beyaz karlar vardı.

Bugün geriye dönüp baktığımızda, neler olduğunu ve olanların önemini o an açık seçik anlayamadığımızı söyleriz sık sık. Ama bence, engin ve ılımlı göklerimizden düşen bu beyazlık bizi çarptı, zihinlerimizi ve anlayışımızı etkiledi. Ah, ama evet; yine de biliyorduk, anlamıştık. Ve hissettiklerimizi doğrulamak için birbirimizin yüzüne baktığımızda da görmüştük. *Geleceği görmüştük.*

O sahne hafızamda hâlâ capcanlı: Konutlarımızdan çıkmış, gruplar ve küçük kalabalıklar hâlinde hep birlikte dört bir yana koşuşturmuştuk. Aniden etrafımızı saran bu soğuk beyazlıktan daha fazlasına bakıyorduk.

Uzun boylu, kıvrak bir halktık biz; hafiftik ama güçlü yapıydık. Tenimiz kahverengi, gözlerimiz siyahtı ve uzun düz siyah saçlarımız vardı. Kıyafetlerimizde ve evlerimizin dekorasyonunda güçlü, canlı renkler kullanmaktan hoşlanırdık, çünkü dünyamıza baktığımızda da bunu görürdük: Gökyüzünde mavinin her tonu, bitki örtüsünde sonsuz yeşiller, toprağımızda kırmızılar ve kahverengiler vardı; dağlarımız pirit ve kuvarsla parlar, suyumuz ve güneşimiz rengârenk ışıldardı.

Çevremizle ne kadar uyum içinde olduğumuzu daha önce hiç düşünmemiştik ama o gün düşündük. Kendimizi öteden beri güzel bir halk olarak görürdük; fakat o gün, her şeyi kaplayan o beyaz parıltının yanında kirlî, küçülmüş kaldık. Tenimiz

sararmıştı, kapasak bile kaçamadığımız soğuk parıltı yüzünden gözlerimiz kısılmış ve gerginleşmişti. Giysilerimizin çarpıcı renkleri haşınleşmişti. Aniden düşen sıcaklık yüzünden titreyerek dikiliyorduk. Her yerde aynı istemsiz hareketler vardı: birbirlerine bakanlar, gördüklerini çirkin bulanlar, başkalarının da kendilerini aynı şekilde gördüğünü tahmin ederek gözlerini kaçırınlar ve yalnızca soğuk yüzünden değil, teselli ve rahatlık aradıkları için de kollarını kendilerine dolayanlar...

Kanopus, kar her yeri kaplamışken ve henüz erimemişken geldi.

Her zamanki gibi bir-iki kişi değil, bu kez beş kişilerdi. Ve tek başına bu bile, bizi etkilemek için yeterliydi. Onlar aramızdayken kar eridi ve dünyamız eski, sıcak hâline geri döndü; bir kez daha bitki örtüsünün rahat renklerine kavuştu. Fakat onlar gitmeden kar yine yağdı ve bu sefer daha uzun süre kaldı. Kanopuslular, bu ikinci kar tabakası küçülüp eridiğinde de gitmedi. Taleplerde bulunmak, bir şeyler ilan etmek ya da tehditler savurmak onların âdeti değildi. Bizim zaman zaman toplantılarda yaptığımız gibi duvarımızın tepesinde dikilip kalabalıklara konuşma falan da yapmadılar. Hayır. Onlar aramızda sessizce dolanıp durdu. Bir süreliğine bir konutta yaşadılar, sonra bir başkasına taşındılar... Ve tek bir dramatik veya acı şey söylenmediği hâlde, üstelik çok fazla zaman da geçmeden, onlardan öğrenmemiz gereken şeyi hepimiz öğrendik:

Kar tekrar, üstelik daha sık yağacaktı; gezegenimizdeki soğuk-sıcak dengesi yavaş yavaş değişecekti ve yeşillik ve bereketten ziyade kar ve buz görecektik. Ve buna hazırlanmak için şunları şunları yapmamız gerekecekti...

Haşin gezegenlerde yaşayanların soğuğa nasıl uyum sağladığını öğrendik. Bizim hiç bilmediğimiz kadar ağır bir karın, bizim hiç görmediğimiz kadar sert rüzgârların baskısına dayanabilecek ölçüde sağlam inşa edilmiş evleri dinledik. Kıyafetleri ve ayakkabıları öğrendik, yalnızca gözlerimiz açıkta kalacak şekilde başımızı kalın kumaşlarla sarmayı öğrendik. Ve bu sonuncusu bizi korkuttu; çünkü şimdiye kadar gördüğümüz kar, bizi ürpertmekten veya hafif giysilerimize sıkıca sarınmamıza sebep olmaktan daha kötüsüne sebep olmamıştı.

Biz öncelikle, kutuplara en yakın köyleri ve kasabaları nasıl koruyacağımıza karar vermeye çalıştık. Ama Kanopus, oraların tamamen terk edilmesi gerektiğini söyledi. Gece gündüz, o devasa duvar boyunca, kalabalıklar yığıldı. Duvarın üzerinde durduk, yanında toplandık. Ellerimizi onun soğuk, sert, parlak yüzeyine dayadık. Onun muazzam ağırlığına ve kalınlığına baktık. Dibine sokulduk ve başımızı kaldırıp ne denli yüksek olduğunu yeniden gördük; duvar bize güvenlik ve teminat duygusu verdi. Bu duvar, *bizim* duvarımız; bizim tüm servetimizi, emeğimizi, düşüncelerimizi ve becerilerimizi yutan bu devasa, siyah, faydasız anıtımız... Hepimizi kurtaracak olan şeydi.

Artık duvarın tek bir yanında yaşayacak; gezegenimizin küçük bir kısmını, yani duvarın diğer tarafını ise boş bırakacaktık. O bölge yakında yaşanmaz hâle gelecekti çünkü. Çoğumuz, ekinlerin tarlaları hâlâ doldurduğu, bitkilerin sıcacık renklerle hâlâ büyüdüğü o ılımlı, hoş topraklara doğru yolculuklar yaptık. Ve oraya, anlama ihtiyacıyla gittiğimizi biliyorduk. Çünkü anlamıyorduk. Biri size bir şey söyleyebilir ve siz de ona güvenip o şeye göre hareket edebilirsiniz; ama yine de bu, o şeyi bir

hakikat olarak *hissetmekle* aynı şey değildir. Bizler, yani tehdit altındaki yerlerden başka bölgelere halkı nakletme görevi verilmiş olanlar, imgelemimizde, kısa süre sonra buralara kar ve buzun hâkim olacağını *gerçekten* bilme işiyle meşgulüydük. Nakledilmesi gerekenler de anlamıyordu bunu.

Kısa süre sonra, duvarın bu tarafında, yani eskisi gibi kalacağına inandığımız tarafında yeni kasabalar ve fabrikalar kurulmuştu bile... Belki kar ve hatta fırtınalar görecektik ama yaşanacak olanların, bildiğimiz her şeyden çok da farklı olacağını düşünüyorduk.

Fakat yine de, ısrarcı buzun baskısına direnmesi gerekecek bariyer duvarının tepesine çıkıp da uzaklara, soluk ve kısık bir hâl almış gökyüzü haricinde geleceğin henüz ufukta görünmediği, bereketini henüz yitirmemiş topraklara bakınca acı duyuyorduk; ıstıraba kapılıyor, yavaşlıyorduk. Çünkü nihayetinde, dünyamızın ve yaşam tarzımızın, olduğumuz her şeyin biteceğini, sona ereceğini; özümüzde, en derin benliklerimizde hissediyorduk. Gerçekten hissediyorduk.

O hazırlık döneminde, onca nüfusu yeni evlerine yerleştirirken ve gerek Johor gerekse bize gönderdikleri diğer elçilerden öğrenebildiğimiz kadarını öğrenirken, zihinlerimiz ve umutlarımız nasıl da karanlıktı...

Sonra bekledik. Dünyamızın hâlâ yaşanabilir olan kısmında toplanmışken –ki bu yüzden artık aşırı kalabalık ve rahatsız bir biçimde yaşıyorduk– şu şekilde düşünmeye başladık: En azından duvar, yani durumumuzun gözle görülür, daimi hatırlatıcısı, bir geleceğimiz olduğunu kanıtliyordu. Gezegenimizin bir geleceği olduğunu vurguluyordu.

Ardından geçen zaman bize çok uzun geldi ve gerçekten uzundu da; ama içindeki olaylar ve düşünceler yüzünden, çok da ağır akıyordu. Eskiden kolay olan yaşamlarımız zorlaşmıştı; sorgulamadan inandığımız tüm fikirler sınanıyor, çoğunluğu da bir kenara bırakılıyordu. Bizim için her şey, artık o denli değişmişti.

Yetiştirdiğimiz ve yakın gezegenlerde ismimizle anılan ekinler artık büyümüyordu. Karşılıklı anlaşabildiğimiz hayvanlar azalmıştı (ve zaten zamanla yok oldu). Yeni hayvan türlerimiz vardı ama onlar, zorluklara ve tehditlere direnebilecek mizaca sahip olmaları gerektiğinden, bize sevgiyle karşılık vermeyen hayvan türleriydi. Mutluluğumuzun, tarlaların arasında do-laştığımızda veya yabanıl yerlere gittiğimizde bize her zaman sevgilerini sunan hayvanlara ne kadar da bağlı olduğumu o zamana kadar hiç bilmiyorduk. Hatırlıyorum, bir seferinde, kantonların ve ilçelerin temsilcileriyle birlikte, toplantı yeri olarak kullandığımız kasabadan çıkmış, öteden beri, tartışmalardan sonra gevşemek için yürüyüşe çıktığımız bir vadiye girmiştik; eskiden taze, parlak yeşilliklerin, derelerin ve hafif, çevik ve oyuncu hayvanların olduğu yerde şimdi kısa, kaba, grimsi bitkilerle ve kürkü andıran gri ve yoğun liken türleriyle kaplanmış kayalar vardı. Ve kalın omuzlu, koca çeneli sığırlar... Hepsi bize dönmüş, boynuzlarını indirmiş, koca toynaklarını sağlamca yere basmışlardı. Ve biz orada dikilip üzülmemeye çalışırken –kendi acımızdan korkmayı öğrenmiştik çünkü– hayvanların uzun, gri-kahverengi tüyleri, gümüş grisine dönüşmeye başladı: Havadan grimsi taneler yağıyordu. Ellerimizi uzattık ve avuçlarımızın bu kaba, gri maddeyle doluşunu izledik. Kurşuni gök-

yüzü, kendi ağırlığının etkisiyle alçalmıştı sanki. Kanopus'un kullanmamızı söylediği, sıcak tutan –ama kalın olduğu için hareketleri de zorlaştıran– yeni kıyafetlerimize sarınarak, titreye titreye orada dikilmiş, soğuga rağmen uzun süre orada kalmıştık... Bu tür keskin aydınlanma anlarına ihtiyacımız olduğunu biliyorduk; ancak bu şekilde içten içe değişebileceğimizi, çevremizdeki değişimlere uyum sağlayabileceğimizi anlıyorduk.

Duvarın ötesindeki dünya artık gri, soğuk ve ağırdı. Soğğun yaratıklarıyla doluydu. Başlarda acı bir soğuk vardı yalnızca. Taşlar önce yaprak yaprak dökülüyor, sonra yarılıyordu; öyle ki koca koca dağların çehresi değişiyor, gevşek taşlarla kaplanıyordu. Gökyüzü donuklaşıp alçalmıştı sanki. Bulutlar koyu ve karanlıktı. Fakat sonra, karlar ve yoğun tipiler geldi; ardından da her gün patlayan, günler boyunca dinmek bilmeyen fırtınalar... Duvarımızın ötesindeki her şey beyaza kesti. Yeni hayvanlar, karla ağırlaşmış kürkleri ve yüzlerini kaplayan karın içinden bakan gözleriyle, bize doğru sürü sürü geldi. Sonra karlar eridi, griler ve kahverengiler tekrar ortaya çıktı ama sonra kar yine bastırdı ve yine bastırdı... Ve bu sefer, o kadar çabuk erimedi.

Sonundaydı hiç erimedi.

Kanopus, biz Temsilcilere, duvarın tepesine çıkıp gezgenimizi dolaşmamız gerektiğini söyledi. Biz de yaklaşık elli kişilik bir ekip hâlinde yola çıktık. Kanopus da bizimle geldi. Bu görev neredeyse bir yıl sürdü. Gezegenin dönüş yönünün tersinde yürüdük, güneş hep önümüzde yükseliyordu. Ve gece çökerken, toplanan gölgeleri görmek için arkamıza dönüp bakmamız gerekiyordu. Duvarın tepesi genellikle dar olduğundan

ikişerli üçerli sıralar hâlinde yürüyorduk. Grubun arkasında kalanlar, kar bulutlarıyla kaplı sağ taraftaki göklerin altında ne kadar da küçük ve az göründüğümüzü fark edebiliyordu. Duvarın sol yanındaki, diğer kutba doğru erişen çok uzaktaki gökler genellikle hâlâ mavi, hatta bazen de ılıktı; orada bir yaz diyarının yeşilleri ve kahverengileri vardı, dereler hızlı ve canlıydı. Sağımızdaki kurşuni, kasvetli manzara ise kar yağışıyla sık sık perdeleniyordu. Soğuk beyazlığın, sağımızdaki uzak dağları ele geçirdiğini, alçak yamaçları kaplayıp vadilere yayıldığını görebiliyorduk. Oradan esen rüzgârlar akciğerlerimizi yakıyor, gözlerimizi acıtıyordu; öyle ki başlarımızı diğer yöne çeviriyor, dünyamızın, “Hoş geldiniz, burada doğa hâlâ bedeniniz kadar sıcak ve rahat,” dediği kısmına bakıyorduk. Fakat Kanopus bizi, nazikçe ama kararlı bir şekilde, soğğun dünyasına olabildiğince çok bakmaya yönlendiriyordu.

Böylece günler günleri kovaladı. Ve biz, gittikçe yayılan bir afette yürüyorduk sanki; zira kısa süre sonra duvarın sol tarafında da çimenlerin solup seyrekleştiğini, bitkilerin parlaklıklarını yitirdiğini ve göklerin, mavinin ardında beyaz bir parıltıyla alçaldığını gözlemledik. Ve sağda, karlar bize yaklaştıkça yaklaşıyordu, tanıdık manzaralar tanınmaz hâle geliyordu.

Bir gün, aramızdaki Kanopuslularla birlikte duvarımızın tepesinde hep birlikte durmuş, buz kaplı enginliklere bakıyorduk. Aşağıda, Kanopus’un bizim için başka bir gezegenden getirmiş olduğu devasa, ağır hayvanların, duvarın dibine sığındığını gördük. Arkalarında kar yağışı sürerken onlar muazzam bir sürü hâlinde orada toplanmışlardı. Kocaman başlarını kaldırıyor; kapana kısılmış çılgın gözlerle, aşamadıkları duvara baki-

yorlardı. Hemen biraz ötede, sürgülü bir kapıyla kapattığımız, duvarın yarı boyundaki dar geçit vardı.

Ne yapmamız gerektiğini Kanopus'un söylemesi gerekmiyordu. Ben de dâhil bazılarımız hemen duvarın kenarından kaba toprağa indik. Buradaki çimenler kuruyalı çok olmuştu, geriye yalnızca ince bir liken tabakası kalmıştı. Kapıyı çekerek açtık. Hayvanlar başlarını kaldırdı, boynuzlarını salladı, kararsızlıkla ayaklarını yere vurdu ve sonra kurtuluşun burada olduğunu gördü; ilk önce bir hayvan geçide doğru atıldı, sonra bir başkası ve kısa süre sonra, donmuş diyarın her yerinden sürüler gürleyerek geldi ve hepsi peş peşe geçitten geçti. Ne ağır, ne hantal hayvanlardı! Onların cüssesine, ağırlığına, hantallığına hiçbir zaman alışamadık. Başlarındaki boynuzların dipleri bizim butlarımızdan bile kalındı; üstelik dört, hatta altı boynuzlu olanları vardı. Kemikten yapılmış bu boynuzları destekleyen omuzlar ise bir tepenin yamaçlarını andırıyordu. Ayak izleri, küçük göletler oluşturuyordu. Gözleri, bu kemik, boynuz, et ve kürk ağırlığını (çünkü kürkleri de çadır gibi etraflarına sarkıyordu) taşımaya onları neyin zorladığını sonsuza dek sorgulamaya yazgılıymış gibi, kıpkırmızı, vahşi ve kuşku dolu bakıyordu.

Sürüler duvardaki gedikten geçti. Bu iş yirmi günümüzü aldı. Kısa süre sonra, dünyamızın soğuğa teslim olmaya yazgılı kısmında bu soğuk iklim hayvanlarından hiç kalmamıştı. Artık daha ılımlı bölgelerde yaşayacaklardı. Ve bunun ne demek olduğunu, Kanopus'un söylemesine gerek kalmadan anlamıştık.

Koruyucu duvarımızın, tüm karı, buzu ve fırtınaları öte tarafta tutacağına ve bizim taraftaki her şeyin sıcak ve tatlı kalaçağına inanmış mıydık gerçekten? Hayır, inanmamıştık. Ama

soğuk tehdidinin, sıkış tıkış, itiş kakış, dip dibe yaşadığımız bu yeri bu kadar kötü vuracağını da kavrayamamıştık... Yiyeyeğimiz ve hayattaki hoşluklarımız o kadar azalmıştı ki eski benliklerimiz ve eski yaşam koşullarımız, artık yalnızca hayal edebildiğimiz, uzak ve güzel bir gezegene dair bir rüya gibi gelmeye başlamıştı.

Duvarın tepesinde dikildik ve seyrek de olsa çimenlerin hâlâ yetiştiği tepelere ve vadilere, hâlâ hızla ve özgürce akan sulara baktık; soğuk iklim hayvanlarının sürü sürü her yere yayılmış olduğunu gördük, çimen buldukları zaman çıkardıkları vahşi, sevinç dolu böğürmeler kulaklarımızı acıtıp çınlattı. Onların yanında biz, kalın postlara bürünmüş olan ve artık hiç uyumlu olmadıkları bir manzaraya bakan bir grup sıska, sararmış, hafif kemikli, kuşsu yaratıktık... Ve son zamanlarda sık sık olduğu gibi, kuşların hâlâ rahatça hareket edebildiği gökyüzüne kayıp duruyordu bakışlarımız. Hayır; suyun içinde dans eden moleküller gibi hızlı hareket ederek sürüler hâlinde uçan, dalan, yaylar çizen küçük, güzel, sıcak zaman kuşları değildi bunlar. Bunlar bu soğuk zamanın bireysel kuşlarıydı; kartallar, şahinler ve akbabalar... Kanatlarını çırpmadan, denge kurarak, ağır ağır hareket ediyorlardı. Onların da kalın omuzları vardı, gür tüyle- rin arasından gözleri dik dik bakıyordu ve buz gibi rüzgârların nefesine binip göklerde halkalar çiziyor, süzülerek geçiyorlardı. O buz gibi rüzgârlar, bizim eskiden aşına olduğumuz kuş sürülerini daha ilk estiği anda öldürmüştü; öyle ki, parlak renkli küçük bedenlerin havadan düştüğünü görünce başımızı kaldırmış, gökyüzünde onlara çarpan soğuk rüzgârları görebildiğimizi hayal etmiştik. Ama bu kocaman, vahşi yaratıklar yine de

kuştü, hareket edebiliyorlardı; bizim en fazla nefesimizi tutabileceğimiz bir süre içinde, bir vadinin bir ucundan diğerine uçabiliyorlardı. “Biz de eskiden onlar gibiydik,” dedik kendi kendimize, kalın kürkler içinde ağır ve hantal şekilde duvarın tepesinde dikilirken. Duvarın buza bakan tarafı solmuş, buğulanmıştı; artık parlak, ıslıl ıslıl bir siyah değildi, gri tonlarındaydı. Kırağı grisi.

Sürülerin tamamı duvardan geçtikten sonra kapıyı iterek geçidi tekrar kapattık. Ama Kanopus, evlerimize döner dönmeyişçi ekipleri göndermemizi ve hem bu geçidi hem de diğerlerini, duvarın geri kalanı kadar güçlü ve sağlam olacak şekilde doldurmamızı söyledi. Çünkü soğğun ilk işaretlerinden uzun zaman önce, o sırada gezenimize henüz getirilmemiş hayvanların geçmesi için bıraktırılmış olan bu geçitler, işlevlerini görmüştü. Artık onlara ihtiyacımız yoktu. Duvar bütün ve kusursuz olmalıydı, tek bir zayıf noktası bile kalmalıydı.

Bu olayın ardından daha birkaç gün yürümüştük ki, hayal bile edemeyeceğimiz şiddette bir tipi patladı. Rüzgârlar başımızın üzerinde haykırıp bizi olduğumuz yere çarpıp çekiştirirken, duvarın güvenli tarafına inip büzüldük ve titreye titreye birbirimize sokulduk. Akla hayale sığmayacak bir şeyle yüzleşmemiz gerektiğini sonunda anlamıştık. Ve o sarsıcı, haykıran rüzgâr dindiğinde ve biz duvardan çıkıntı yapan buz tutmuş küçük basamakları dikkatle tırmanarak duvarın tepesine tekrar çıktığımızda, soğuk taraftaki ağır kar yağışının, manzaradaki tüm çukurları ve tepeleri, duvarın yarısına kadar gelen bulut bulut bir beyazlıkla doldurmuş olduğunu gördük.

DORIS LESSING

ARGOS'TAKİ KANOPUS ARŞİVLERİ 4

GEZEĞEN 8

TEMSİLCİSİNİN OLUŞTURULMASI

Engin Kanopus İmparatorluğu'nun kolonilerinden Gezeğen 8, güzel ve refah bir dünya; ümit veren bir yer. Ancak, evrendeki bazı beklenmedik dizilimler yüzünden gezeğen bir buz devrine giriyor. Ve Kanopus, Gezeğen 8 halkına yeni bir cennet vadediyor: Rohanda. Yani, ulaşması hayli güç olan *Dünya*.

Nobel Ödüllü İngiliz yazar Doris Lessing'in, her kitabı ayrı ayrı okunabilen "Argos'taki Kanopus Arşivleri" dizisinin dördüncü cildi *Gezeğen 8*, buzul çağını deneyimleyen bir halkın yaşadıklarını, şiirsel bir üslupla betimliyor. Lessing'in Antarktika keşfinden yola çıkarak yazdığı kitap, kahramanlık, fedakârlık ve hayatta kalma temalarını irdeleyerek, dinî göndermeler de içeren bir ağıta dönüşüyor.

"Gezeğen 8'in, güneş ışığıyla yıkanan mutlu bir dünyadan, buz devrinin kapladığı ölü bir gezegene dönüşümü, kutsal kitaplardan çıkmış bir hikâye gibi. Devasa siyah duvarın inşası ve buzullar yayılırken ortaya çıkan suç olayları ve savaşlar, kapsamı ve ayrıntılarıyla bir araya gelerek unutulmaz bir tablo çiziyor..."

Daily Telegraph